

नेपाल राजपत्र

श्री ५ को सरकारद्वारा प्रकाशित

खण्ड ४४) काठमाडौं, असार १७ गते २०५१ साल (अतिरिक्ताङ्क १४)

भाग १

संसद सचिवालयको सूचना

श्री ५ महाराजाधिराजबाट संसदको सातौं अधिवेशनको दुवै सदनको संयुक्त बैठकलाई सवत् २०५१ साल आषाढ १७ गते रोज ६ का दिन बक्सेको सम्बोधन सर्वसाधारणको जानकारीको लागि प्रकाशित गरिएको छ ।

शाही सम्बोधन

राष्ट्रिय सभाका अध्यक्ष,

प्रतिनिधि सभाका उप-सभामुख तथा सांसदहरू ।

१. आज संसदको सातौं अधिवेशनलाई सम्बोधन गर्न पाउँदा हामीलाई खुशी लागेको छ । विगत तीन वर्ष यता मेरो सरकारले मुलुकमा बहुदलीय प्रजातन्त्रको संस्थागत अभ्यास र उदार अर्थव्यवस्थाभित्र आर्थिक विकासका सुदृढ आधारशीला निर्माण गर्नेतर्फ महत्त्वपूर्ण कामहरू गरेको छ । मुलुकका सबै राजनैतिक दलहरू, संस्था र व्यक्तिहरू संसदीय परम्परा र सूर्योदय अनुकूल राष्ट्र निर्माणका लागि आफ्ना दृष्टिकोण र धारणाहरूसहित एक अर्कासँग शान्तिपूर्ण र प्रजातान्त्रिक अन्तरक्रियामा अभ्यस्त हुँदैछन् । शान्ति, प्रजातन्त्र, मानव अधिकार तथा सामाजिक न्यायका क्षेत्रमा मेरो सरकारले विगत तीन वर्षमा हासिल गर्न सकेका मूर्त उपलब्धिहरूसँगै संसदीय प्रजातन्त्र मुलुकमा सुदृढ हुँदै गएको छ ।

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

२. मेरो सरकारले आगामी आर्थिक वर्षमा ग्राम जनताको आर्थिक स्तरमा सुधार गर्ने उद्देश्यले लागू गरिएको आठौं योजनाको मध्यावधि मूल्याङ्कन गरी योजनामा थप सुधारका आधाहरू तयार गर्नेछ । यसका साथै विकास आयोजनाको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन कार्यलाई तथा आयोजना कार्यान्वयनमा हुने ढिलाइ हटाउने संस्थागत प्रयासलाई अझ बढी सुदृढ बनाइनेछ ।
३. उत्साहवर्धक आर्थिक वृद्धि दर, निर्यात प्रवर्द्धन, आपूर्ति र मूल्य स्थितिमा क्रमिक सुधार, राजस्व परिचालनमा सुधार, विदेशी मुद्राको संचितिमा भरपर्दो वृद्धि र बजेट घाटामा नियन्त्रण जस्ता अर्थतन्त्रमा हासिल भएका उपलब्धिलाई सुदृढ पार्दै मेरो सरकारले नीतिगत सुधारको क्रमलाई आगामी आर्थिक वर्षमा अझ अघि बढाउँदै लैजानेछ । मूल्य अभिवृद्धि कर लागू गर्ने क्रममा मेरो सरकारले प्रारम्भिक कार्यहरू पूरा गर्नेछ । कर प्रणालीलाई सरल र पारदर्शी तुल्याउनेतर्फ थप कदम चालिनेछ । निम्न आय भएका ग्रामीण जनताको आय वृद्धि गर्न संचालित कर्जा कार्यक्रमहरूलाई विस्तार गरिनेछ । नेपाली मुद्रालाई पूँजी खातामा पनि पूर्ण परिवर्तन बनाउनेतर्फ प्रारम्भिक कार्यहरू गरिनेछन् । धितोपत्र कारोबारलाई सक्षम तुल्याई पूँजी बजारको विकासमा विशेष जोड दिइनुका साथै वित्तीय क्षेत्रमा प्रतिस्पर्धा, ब्याजदर निर्धारणमा स्वतन्त्रता जस्ता सुधारका प्रयासहरू जारी रहनेछन् ।
४. मेरो सरकारले दिगो औद्योगिक विकासका लागि पूर्वाधारहरू एवं प्राविधिक ज्ञानको विस्तारसंगै वातावरण प्रभाव मूल्याङ्कन निर्देशिका लागू गरी प्रदूषण नियन्त्रण गर्नेतर्फ उत्प्रेरित गर्नेछ । निर्यात प्रवर्द्धन, आयात प्रतिस्थापन, स्वदेशी स्रोत र साधनहरूको उपयोग तथा रोजगारी र परम्परागत वस्तुको उत्पादनमा वृद्धि गर्ने निजी क्षेत्रका उद्यमीहरूलाई थप प्रोत्साहन दिइनेछ । एकद्वार प्रणालीलाई सक्षम र प्रभावकारी बनाउँदै लगिनेछ ।
५. मेरो सरकारले खुला एवं उदार वाणिज्य नीतिलाई अझ सुदृढ गर्दै श्रममूलक उद्योगहरूबाट गुणस्तरका वस्तुहरू उत्पादन गराई निकासीको आधार विस्तृत पार्न प्रोत्साहित गर्नेछ । निकासी योग्य वस्तुहरूका लागि बजारको खोजी गरी व्यापार विविधीकरणतर्फ जोड दिइनेछ । मेरो सरकारले पारवहन व्यवस्थालाई व्यवस्थित एवं कम खर्चिलो तुल्याउने तथा सार्क मुलुकहरूसँग नेपालको पारस्परिक व्यापार अभिवृद्धि गर्ने प्रयास जारी राख्नेछ ।

(२)

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

६. अत्यावश्यक वस्तुहरूको आपूर्ति व्यवस्थामा क्रमशः निजीक्षेत्रको सहभागितालाई प्रोत्साहित गर्ने नीतिलाई मेरो सरकारले अघि बढाउनेछ । तर वस्तुहरूको कृत्रिम अभाव र मूल्य वृद्धि गरी अवान्छित रूपमा नाफा कमाउने तथा संचय गर्ने प्रवृत्तिलाई मेरो सरकारले निरुत्साहित गर्नेछ ।

७. मेरो सरकारले निर्माणाधीन राजमार्गका बाँकी खण्डहरू एवं जिल्ला सदरमुकाम जोड्ने सडकहरूको निर्माण कार्य क्रमशः पूरा गर्दै जाने, बनिसकेका सडकहरूको मरमत संभार गर्ने तथा जलविद्युत् आयोजना एवं उद्योग संचालनको पूर्वाधारका रूपमा रहेका सडकहरू निर्माण गर्ने नीति चालू राख्नेछ ।

मेरो सरकारले वातावरण हितकारी कम लागतको सडकहरू एवं ग्रामीण यातायातको मुख्य मार्गमा पर्ने पुल-पुलसाहरू चरणबद्ध रूपमा निर्माण गर्दै जानेछ । सवारी साधनबाट उत्पन्न हुने प्रदूषण कम गर्ने मेरो सरकारले ठोस कार्यक्रमको संचालन गर्नेछ । व्यापार र पर्यटन प्रवर्द्धनका लागि काठमाडौं-ल्हासा तथा काठमाडौं-नयाँदिल्लीबीच सवारी संचालन गर्न कारवाई गरिनेछ ।

८. मेरो सरकारले जलविद्युत् आयोजनाहरूमा निजी लगानीकर्ताहरूलाई आकर्षित गर्नुका साथै स्थानीय स्तरमा स-साना जलविद्युत् केन्द्र स्थापना गरी ग्रामीण विद्युतीकरणलाई प्रोत्साहित गर्नेछ । दीर्घकालीन विद्युत् आपूर्ति एवं जलस्रोतको बहुमुखी उपयोगका लागि मझौला र ठूला आयोजनाहरूको कार्यान्वयन गर्न द्विपक्षीय तथा बहुपक्षीय सहयोग जुटाउने प्रयास जारी राखिनेछ ।

सिंचाइ आयोजनाहरूमा कृषक समुदायको सहभागितामा वृद्धि गर्दै साना तथा मझौला सिंचाइ आयोजनाहरू संचालन गर्ने कार्यक्रम चालू राखिनेछ । मेरो सरकारले बाढी तथा नदी कटान समस्यालाई जनसहभागिताका आधारमा नियन्त्रण गर्ने कार्य जारी राख्नेछ ।

९. भौतिक पूर्वाधारहरूको विकास र सुदृढीकरण गर्दै पर्यटन उद्योगको विकास र विस्तारमा निजी क्षेत्रलाई सक्रिय रूपमा परिचालन गरिनेछ । अन्तरिक हवाई यातायातमा निजी क्षेत्रको भूमिकामा देखिएको उल्लेखनीय वृद्धिलाई दृष्टिगत गरी हवाई सेवालाई अरु भरपर्दो र व्यवस्थित गरिनेछ । देशको उपयुक्त क्षेत्रमा अर्को अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थल निर्माण गर्नेतर्फ संभाव्यता अध्ययन गराइनेछ । समयानुकूल उडान सुविधाको विकास गर्न भू-उपग्रहमा आधारित संचार, सूचना तथा आधुनिक हवाई यातायात व्यवस्थापन विकसित गरिनेछ ।

(३)

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

१०. मेरो सरकारले खेती प्रणाली, बाली विविधीकरण, तुलनात्मक लाभ तथा स्थान-विशेषका कृषकहरूको साधन तथा सहभागिता समेतका आधारमा कृषि क्षेत्रका आयोजनाहरू तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्नेछ ।

साथै निजी क्षेत्र वा किसान उद्यमीहरूद्वारा स्थानीय स्रोत केन्द्रहरूलाई संचालन गराउन प्रोत्साहित गरिनेछ । कृषि सामग्रीको आपूर्ति व्यवस्थामा निजी क्षेत्र तथा सहकारी संस्थाको सहभागिता बढाउँदै लैजाने क्रम जारी राखिनेछ ।

११. मेरो सरकारले एकीकृत भू-सूचना प्रणालीद्वारा जग्गाको अभिलेख राख्ने कार्य चालू राखी अधिराज्यका बाँकी जिल्लाहरूमा नापीको कार्य दुई वर्षभित्र सम्पन्न गर्नेछ । जग्गाधनी तथा मोहीबीच सामन्जस्य कायम गरी भूमिमा रहेको द्वेध स्वामित्व अन्त्य गर्ने ठोस प्रयास आगामी वर्ष शुरु गरिनेछ ।

१२. मेरो सरकारले जनसहभागिता जुटाई सामुदायिक वन कार्यक्रमलाई विस्तार गर्दै वन पैदावारको आपूर्ति व्यवस्थालाई अरु सरल तथा सुलभ बनाउने छ । भू-उत्पादकत्वमा वृद्धि गर्ने, विकासका पूर्वाधारहरूको संरक्षण गर्ने, वन फँडानी तथा भूक्षय नियन्त्रण गर्ने जस्ता कार्यहरू प्रभावकारी रूपमा संचालन गरिनेछन् ।

यसका साथै अधिराज्यका वनस्पति र जडीबूटी सम्पदाको वृद्धि, संकलन र संरक्षण पद्धतिलाई अझ परिमार्जित गरिनेछ ।

१३. मेरो सरकारले कम खर्चिलो प्रविधि अपनाई उपभोक्ता समितिको संलग्नतामा ग्रामीण क्षेत्रमा खानेपानी सुविधा विस्तार गर्ने कार्यक्रम चालू राख्नेछ । शहरी क्षेत्र र काठमाडौं उपत्यकामा खानेपानीको आपूर्ति बढाउने एवं पानीको चुहावट र प्रदूषण नियन्त्रण गर्ने कार्यक्रमहरू जारी रहनेछन् ।

शहरीकरणको प्रक्रियालाई व्यवस्थित गर्न आवास क्षेत्रहरूको विकास योजना तर्जुमा गर्दै वित्तीय व्यवस्थाका लागि नगर विकास कोष समितिलाई शहरी विकास बैंकको रूपमा संचालन गर्नेतर्फ तयारी गरिनेछ । बिग्रँदो शहरी वातावरणमा सुधार गर्ने कार्यक्रमहरू कार्यान्वयन गरिनेछन् तथा सुरक्षित भवन निर्माणका लागि निर्माण संहितालाई प्रभावकारी रूपमा लागू गरिनेछ ।

मेरो सरकारले राष्ट्रिय आवास नीति जनसमक्ष ल्याउनेछ । ग्रामीण क्षेत्रमा उचित मूल्यका घडेरीहरू उपलब्ध गराउने तथा वास्तविक सुकुम्बासीहरूलाई व्यवस्थित रूपमा बसोबास गराउने कार्य जारी राखिनेछ ।

(४)

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

१४. मेरो सरकारले स्थानीय निकायहरूको क्षमता वृद्धि गर्दै केन्द्रीय निकायहरूबाट संचालित जिल्लास्तरीय विकास कार्यक्रमहरू क्रमशः स्थानीय निकायहरू मार्फत संचालन गराउने नीति लिनेछ । गैरसरकारी संस्थाहरूको संलग्नतामा प्रभावकारी रूपमा महिला विकास कार्यक्रम संचालन गरिनेछ । दुर्गम क्षेत्रका जनताका लागि संचालित कार्यक्रममा पनि थप प्रभावकारिता ल्याउन जनसहभागिता जुटाउने तर्फ जोड दिइनेछ ।

१५. मेरो सरकारले प्राथमिक शिक्षाको अवसर सबै बालबालिकाहरूलाई प्रदान गर्ने तथा शैक्षिक गुणस्तर वृद्धि गर्ने कार्यक्रमलाई व्यापक रूपमा संचालन गर्नेछ । छात्राहरूलाई छात्रवृत्ति दिने र सबै प्राथमिक विद्यालयमा न्यूनतम रूपमा एक शिक्षिका उपलब्ध गराउने वर्तमान नीति चालू रहनेछ । गैरसरकारी संस्था र निजी क्षेत्र समेतको सहयोगमा साक्षरता कार्यक्रमको विस्तार गरिनेछ ।

विद्यालयस्तरको पाठ्यक्रम, पाठ्यपुस्तक तथा परीक्षा प्रणालीमा सुधार गर्ने एवं उच्च माध्यमिक शिक्षाको विस्तार गर्ने क्रम चालू राखिनेछ । मध्यम तथा निम्नस्तरको सीपमूलक जनशक्तिको उत्पादनका लागि थप प्राविधिक शिक्षालयको स्थापना गरिनेछ । गैरसरकारी निकायहरू एवं जनसहभागितालाई समेत प्रोत्साहित गरी अपाङ्ग एवं असहायहरूका लागि कल्याणकारी कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछन् ।

त्रिभुवन विश्वविद्यालयको व्यवस्थापन सुदृढीकरण, उच्च शिक्षाको पाठ्यक्रम सुधार एवं भौतिक सुविधाको विकासको लागि कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछन् । उच्च शिक्षाका अवसरहरू सबै क्षेत्रमा पुऱ्याउने क्रममा आगामी आर्थिक वर्षमा पूर्वान्चल विश्वविद्यालयको स्थापना गरिनेछ ।

देशको कला, संस्कृति, ऐतिहासिक स्थल, प्राचीन मन्दिर र स्मारकहरूको संरक्षण तथा संवर्द्धन गर्ने कार्य चालू रहनेछ ।

१६. ग्रामीण क्षेत्रका बढीभन्दा बढी जनतालाई स्वास्थ्य सेवा पुऱ्याउने उद्देश्य अनुरूप प्राथमिक स्वास्थ्य सेवा र चिकित्सा सुविधाहरू ग्रामीण तहसम्म पुऱ्याउँदै लैजाने कार्यक्रम आगामी वर्ष पनि संचालन गरिनेछन् । मेरो सरकारले जनसंख्या नियन्त्रण कार्यक्रमलाई अझ प्रभावकारी बनाउनेछ ।

आयुर्वेदिक स्वास्थ्य सेवाको विकास र विस्तार गर्दै सिंहदरबार वैद्यखानालाई स्वायत्तता प्रदान गरी व्यावसायिकीकरण गरिनेछ ।

७२७ (५)

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

१७. मेरो सरकारले स्वस्थ, स्वच्छ एवं मर्यादित पत्रकारिताको संस्थागत विकास गर्ने नीति र वातावरण बनाउँदै लानेछ। टेलिफोन तथा हुलाक सेवालाई ग्रामीणस्तरसम्म विस्तार गर्ने क्रम जारी नै राखिनेछ तथा नेपाल टेलिभिजनको प्रसारणलाई अधिराज्यका अन्य भागहरूमा समेत विस्तार गरिनेछ।
१८. आगामी आर्थिक वर्षमा मेरो सरकारले निम्न आय भएका तथा पिछडिएका वर्ग र महिलाहरूलाई तालिम दिई रोजगारी तथा स्व-रोजगारीको अवसर बढाउँदै लानेछ। वैदेशिक रोजगारीका अवसरहरूलाई अरु व्यवस्थित गरिनेछ।
१९. मेरो सरकारले निजामती प्रशासन सेवामा संस्थागत सुधारका लागि थप कार्यक्रमहरू संचालन गर्दै जानेछ। स्वतन्त्र एवं निष्पक्ष न्याय प्रणाली अवलम्बन गर्दै छिटो-छरितो ढङ्गबाट जनतालाई न्याय दिलाउने नीति कायम राखिनेछ।
२०. मेरो सरकारले समाजमा शान्ति-सुरक्षा कायम राखी संविधानप्रदत्त हक र अधिकारको उपभोग र पालना गराउने उद्देश्य अनुरूप गृह प्रशासन संचालन गर्ने नीति चालू राख्नेछ।

नेपाली नागरिकलाई नागरिकताको प्रमाणपत्र वितरण गर्ने प्रक्रियामा थप सुधारको क्रम जारी राखिनेछ। प्राकृतिक प्रकोपको असरलाई न्यून गर्ने तथा उद्धार तथा राहत कार्य व्यवस्थित रूपबाट गर्न सक्ने संस्थागत क्षमतामा वृद्धि गरिनेछ। प्रहरी प्रशासनलाई समग्रानुकूल अझ बढी विश्वसनीय, अनुशासित र क्रियाशील बनाइनेछ तथा कारागार व्यवस्थापनमा समेत सुधार गर्दै लगिनेछ।

२१. मेरो सरकारले शाही नेपाली सेनाभित्र विद्यमान सीप र जनशक्तिलाई राष्ट्रको विकास तथा निर्माण कार्यमा संलग्न गराउने नीतिलाई कायम राखी अन्य लोककल्याणकारी कार्यक्रमहरूमा समेत सेनालाई सहभागी गराउनेछ।

विश्वमा शान्ति स्थापना गर्ने उद्देश्यले संयुक्त राष्ट्रसंघको शान्ति सेनामा सहभागी भई विदेशी भूमिहरूमा तोकिएको जिम्मेवारी पूरा गर्ने अधिकृत र जवानहरूको मनोबल बढाउने नीति अनुरूप थप सुविधा दिइनेछ।

२२. विश्वका सबै राष्ट्रहरू खास गरी हाम्रा निकटतम छिमेकी मित्र राष्ट्रहरू भारत र चीनसँग अत्यन्त राम्रो सम्बन्ध कायम गर्ने नीति मेरो सरकारको रहिरहनेछ। गत साल हामीबाट सम्पन्न चीनको राजकीय भ्रमणबाट हाम्रा दुई देशबीचको परम्परागत मित्रता अझ मजबूत पार्न मद्दत पुगेको छ।

६३५ (६)

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

बंगलादेशकी प्रधानमन्त्री बेगम खालिदा जिया र पाकिस्तानकी प्रधानमन्त्री श्रीमती बेनेजिर भुट्टोद्वारा सम्पन्न नेपालको औपचारिक भ्रमणले हात्ती द्विपक्षीय मैत्रीपूर्ण सम्बन्धहरूलाई अझ मजबूत तुल्याएको छ । मेरो सरकारले श्रीलंकामा आवासीय राजदूतावास स्थापना गर्नेछ ।

गत साल संयुक्त राष्ट्रसंघको ४८ औं महाधिवेशनलाई सम्बोधन गर्दा हात्ती प्रधानमन्त्रीले संयुक्त राष्ट्रसंघको आदर्श, उद्देश्य र भूमिकाप्रति अटूट र गहिरो विश्वासको अभिव्यक्ति गरेअनुरूप आगामी वर्ष पनि मेरो सरकारले संयुक्त राष्ट्रसंघका क्रियाकलापहरूमा बढ्दो सहभागिता कायम राख्नेछ । यसै गरी असंलग्न अभियानको उच्च उद्देश्य र सिद्धान्तप्रति मेरो सरकारको प्रतिबद्धता कायमै रहनेछ ।

दक्षिण एशियाली क्षेत्रीय सहयोग संगठन (सार्क) लाई मेरो सरकारले क्षेत्रीय शान्ति र सहयोगको प्रभावकारी साधन ठानेको छ । दक्षिण एशियाली सहूलियतपूर्ण व्यापार व्यवस्था (साफ्टा) लाई अनुमोदन गर्ने नेपाल प्रथम सार्क सदस्य राष्ट्र भएको छ र यो व्यवस्थाको उद्देश्य अनुरूपका कार्यक्रमहरूमा मेरो सरकारको प्रतिबद्धता कायमै रहनेछ ।

व्यापार, संयुक्त लगानी, पर्यटन तथा उद्योग प्रवर्द्धन जस्ता आर्थिक विकासका क्षेत्रमा अत्यधिक अन्तर्राष्ट्रिय सहयोग परिचालन गर्न परराष्ट्र नीतिको दिशालाई क्रमशः आर्थिक कूटनीतितर्फ अभिमुख गर्दै लैजाने नीति अनुरूप शाही नेपाली नियोगहरूलाई परिचालन गरिनेछ । द्विपक्षीय वातावरणबाट भूटानी शरणार्थी समस्याको स्थायी समाधान गर्नेतर्फ मेरो सरकारको प्रयास जारी छ ।

२३. विगत तीन वर्षको अवधिमा मेरो सरकारले देशको सामाजिक तथा आर्थिक विकासका क्षेत्रमा विभिन्न उपलब्धिहरू हाशिल गरेको छ । यी उपलब्धिहरू हाशिल गर्ने प्रयासमा उदारतापूर्वक सहयोग पुऱ्याउने सबै मित्रराष्ट्र तथा अन्तर्राष्ट्रिय संगठनहरूप्रति मेरो सरकार आभार प्रकट गर्दछ । साथै, यस कार्यमा सम्पूर्ण देशवासीहरूबाट प्राप्त सहयोग र समर्थनका लागि मेरो सरकार धन्यवाद व्यक्त गर्दछ ।

श्री पशुपतिनाथले हामी सबैको कल्याण गरून् !

जय नेपाल !

हुकुम बक्से बमोजिम,
जीवनलाल सत्याल
संसदको महासचिव

(७)

मुद्रण विभाग सिंहदरबार, काठमाडौंमा मुद्रित ।

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

185

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।